

DIAGNOSTICUL SITUAȚIEI DE FALIMENT ÎN CONDIȚIILE DESFĂȘURĂRII MANAGEMENTULUI FINANCIAR DE ANTICRIZĂ ÎN CADRUL ENTITĂȚII ECONOMICE

*CAZAC Ianina, lect. univ.,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Moldova*

Abstract: *The power of an economic entity can be tracked and measured only in crisis situations. Therefore, the proper receptivity of the organization's management depends on the exit from the crisis and the improvement of its negative influences on the enterprise. The quickest response can have immediate effect in improving the entity's activity, as the rebalancing of the situation denotes managers' professionalism and cohesion within the company. Many enterprises try to predict certain situations of crisis by developing early measures to prevent them, however, crises can escape out of control, and that is why it is important to know crisis detection methods, methods and tools, knowledge of indicators that reflect the threats and indicators to be calculated to determine the level of profitability and solvency of the economic entity.*

Keywords: *economy, finance, crisis, financial equilibrium, management methods, insolvency, profitability.*

Eficiența economică a unei entități economice se poate determina cu exactitate doar în situații de criză. În prezent, apariția unor situații de criză care duc la falimentul întreprinderilor se datorează managementului necorespunzător și factorilor externi care caracterizează mediul economic în care operează firma și de care nu poate să depindă.

Situația de criză se caracterizează printr-un risc crescut de faliment, o poziție competitivă slabă, instabilitate financiară. Pentru a gestiona eficient întreprinderea, este necesar să analizăm și să diagnosticăm starea financiară a întreprinderii, un fel de sistem care avertizează managementul asupra situațiilor periculoase pentru afaceri. Posibila apariție a falimentului este o stare de criză a întreprinderii. Aceasta înseamnă că nu poate oferi sprijin financiar pentru activitățile sale de producție.

Există mai multe definiții ale situației de criză, însă toate au câteva caracteristici comune, și anume: reprezintă un moment critic; se declanșează brusc, prin schimbarea rapidă și brutală a unei stări; se manifestă prin dificultăți; reprezintă un moment periculos, o situație gravă, ce induce o perioadă de tensiune [1].

Gestiunea situației de anti-criză este un sistem de management al întreprinderii care are un caracter complex, sistemic. Se urmărește prevenirea sau eliminarea fenomenelor de afaceri nefavorabile prin utilizarea întregului potențial al managementului modern, dezvoltarea și punerea în aplicare a unui program special la întreprindere, de natură strategică, care să permită eliminarea dificultăților temporare, păstrarea și multiplicarea pozițiilor de piață în orice circumstanțe, bazată în principal pe resursele proprii.

Criza întreprinderii este cauzată de nepotrivirea parametrilor ei financiari și economici cu parametrii mediului. Acești factori pot fi împărțiți în două grupe principale, factori interni (depind de activitatea entității economice) și factori externi (nu depind de activitatea entității economice).

Principiile de bază pe care se bazează sistemul de gestionare anticriză includ:

- Diagnosticarea timpurie a fenomenelor de criză în activitățile financiare ale întreprinderii. Posibilitatea unei crize ar trebui să fie diagnosticată la primele etape, în vederea utilizării în timp util a posibilităților de neutralizare a acesteia.
- Urgența răspunsului la fenomenele de criză. Cu cât sunt aplicate mai devreme mecanismele anticriză, cu atât mai multe oportunități de restabilire vor fi disponibile întreprinderii.
- Adecvarea răspunsului întreprinderii la gradul de amenințare reală la adresa echilibrului său financiar. Sistemul mecanismelor utilizate pentru a neutraliza amenințarea falimentului în cea mai mare parte a acestuia este legat de costurile sau pierderile financiare. În același timp, nivelul acestor costuri și pierderi ar trebui să fie adecvat nivelului de amenințare a falimentului întreprinderii. În caz contrar, efectul așteptat nu va fi obținut (dacă mecanismele nu sunt suficiente) sau întreprinderea va suporta costuri inutile de mari (dacă mecanismul este redundant).

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

- Realizarea pe deplin a oportunităților interne pentru ca firma să iasă din criză. În lupta împotriva amenințării cu falimentul, o înțelegere trebuie să se bazeze exclusiv pe oportunități financiare interne [2].

Gestionarea crizelor este supusă factorilor de impact – criză, adică toate manifestările de contradicții acute agregate excesive care cauzează pericol extrem manifestărilor sale, debutul crizei.

Crizele pot apărea la orice etapă a ciclului de viață al unei organizații. Apariția ideii, proiectarea, planificarea, construcția, însușirea capacității de producție, exploatarea, dezvoltarea, declinul, lichidarea sau restructurarea - acestea sunt etapele ciclului de viață al organizației. Entitatea economică le poate parcurge pe toate, în caz că desfășoară o activitate de succes, însă, se poate și opri în dezvoltarea sa, înainte de a ajunge la rezultate concrete, încetând să mai existe.

Momentul în care o anumită entitate economică își începe activitatea, pe piață, de regulă, deja operează un număr mare de firme concurente. De aici rezultă faptul că ocuparea unei nișe pe piață este un proces nu tocmai ușor. Din acest motiv multe organizații falimentează din imposibilitatea de a rezista concurenței. Pentru a preîntâmpina astfel de probleme în multe țări dezvoltate se practică măsuri pentru sprijinirea întreprinderilor, care constau în oferirea de credite preferențiale, scutire temporară de la impozitare, alocații financiare nerambursabile, constituirea de fonduri de garantare, scheme de creditare cu dobândă redusă etc. Prin intermediul acestui sprijin, entitățile economice sunt capabile să treacă mult mai ușor prin etapa de creștere cantitativă și calitativă, pentru a realiza durabilitatea tendințelor pozitive de dezvoltare.

În continuare vom caracteriza etapele crizei pe care le parcurge o entitate economică, care se deosebesc între ele după conținut, consecințe și măsurile necesare de înlăturare a ei:

Prima etapă a crizei, de multe ori ascunsă – constă în reducerea eficienței capitalului, scăderea nivelului de rentabilitate și profit al întreprinderii. Ca urmare, situația financiară a întreprinderii se deteriorează, sursele și rezervele de dezvoltare sunt reduse.

Soluție de criză la aceste probleme ar putea consta în revizuirea strategiei companiei și restructurarea întreprinderii și tacticile sale, ceea ce duce la reducerea costurilor, reducerea personalului administrativ și a locurilor de muncă, creșterea productivității etc.

A doua etapă a crizei este apariția neprofitabilității producției. Această problemă este soluționată prin intermediul managementului strategic și se realizează prin restructurarea întreprinderii.

A treia etapă înseamnă absența practică a fondurilor proprii și a fondurilor de rezervă ale întreprinderii. Acest lucru afectează în mod negativ perspectivele sale de dezvoltare, pe termen lung și de planificare a fluxului de numerar pe termen mediu, de gestionare și bugetare urmate de reducerea semnificativă a producției, activele circulante sunt îndreptate pentru acoperirea pierderilor și de întreținere a datoriilor majorate [3].

Restructurarea întreprinderii și programul de stabilizare a situației financiare și economice necesită măsuri urgente de găsire a mijloacelor pentru implementarea acestora. În cazul în care nu se i-au astfel de măsuri operaționale, apare o criză de lichiditate și faliment.

A patra etapă caracterizează starea de insolvență acută. Întreprinderea nu are capacitatea de a finanța chiar nivelul producției micșorate și de a continua plățile cu privire la obligațiile anterioare. Există o amenințare reală de oprire a procesului de producție, fiind urmată de situația de faliment. În această situație, instabilitatea financiară este neutralizată prin procedura de faliment.

Astfel, prima, a doua și a treia etapă a crizei firmei constituie conținutul crizei pentru proprietarii săi, iar a patra etapă reprezintă o amenințare pentru creditori.

Diagnosticul situațiilor de criză în cadrul organizației – reprezintă un set de metode menite să identifice problemele, slăbiciunile și „blocajele” în sistemul de gestiune, care reprezintă factorii ce afectează situația financiară și alți indicatori ai performanței. Diagnosticul poate fi interpretat atât din punct de vedere al aprecierii abaterilor actualilor parametri ai activității entității față de cei inițiali, cât și din punct de vedere al aprecierii funcționării organizației într-un mediu în permanentă mișcare cu scopul de a preveni crizele.

Metodele de diagnosticare a situației de criză în cadrul organizației includ monitorizarea mediului extern organizației și analiza semnalelor privind posibilele modificări a situației economico – financiare a entității și a poziției pe piață vizavi de concurenți, auditul activității; analiza politicii creditare și a solvabilității entității economice, identificarea riscurilor, aprecierea nivelului de dezvoltarea organizației și prognoza nivelelor de dezvoltare pentru viitor.

Indicatorii ce contribuie la identificarea tendințelor negative ce împiedică realizarea obiectivelor strategice ale organizației constituie:

1. Reducerea cererii pentru produsele și serviciile entității economice, diminuarea puterii de cumpărare, sporirea cererii pentru produsele și serviciile firmelor concurente;
2. Recrudescența procesului de producție;
3. Combinarea activității ramurilor înrudite;
4. Majorarea cotelor de impozitare și introducerea de noi taxe și impozite, modificări negative ale cursului de schimb valutar, taxele vamale;
5. Uzura echipamentelor tehnice, utilizarea echipamentelor uzate moral, utilizarea de materii prime și materiale care reduc competitivitatea produselor pe piață;
6. Reducerea flexibilității în structura organizatorică.

Dat fiind faptul ca metodele de analiza utilizate de diagnosticul financiar-analiza lichiditate-exigibilitate, analiza pe baza bilanțului funcțional, analiza pe baza ratelor de rentabilitate și risc-evidențiază situațiile favorabile și nefavorabile ale gestiunii financiare, dar nu pot evalua global riscul de faliment, cercetătorii și organisme internaționale au considerat oportuna elaborarea unei metode de previzionare a riscului de faliment, denumită metoda scorurilor.

Metoda scorurilor are la baza tehnicile statistice ale analizei discriminante a caracteristicilor financiare, stabilite cu ajutorul ratelor și constă în separarea unui grup de entități economice în entități economice cu funcționare normală și entități cu dificultăți financiare. Pentru fiecare categorie de întreprinderi se selectează cu ajutorul unei proceduri informatice ratele cele mai discriminante până se obține un procent de clasament bun ridicat. În literatura de specialitate există o serie de metode bazate pe metoda scorurilor: modelul Altman, modelul Conan și Holder etc.

Există indicatori critici pentru evaluarea posibilei falimentului a firmelor, care reprezintă unul dintre instrumentele eficiente în gestionarea crizelor. Ele sunt împărțite în două grupuri.

Primul grup de indicatori indică posibile dificultăți financiare și probabilitatea falimentului în viitor: pierderi semnificative în activitatea principală, exprimate printr-o scădere cronică a producției, o reducere a vânzărilor și pierderi cronice; prezența conturilor restante de plăți și de încasări; creșterea la o limită maximă a cotei capitalului împrumutat în suma totală a capitalului entității economice; un deficit al fondului de rulment; disponibilitatea stocurilor excesive de materii prime și produse finite; scăderea valorii de piață a acțiunilor întreprinderii; scăderea potențialului de producție.

Al doilea grup este format din indicatori care semnalează posibilitatea deteriorării accentuate a situației financiare în viitor, atunci când nu se i-au măsuri eficiente [3]. În practica activității financiare și economice ale firmelor occidentale, metoda propusă în 1968 de economistul Altman este utilizată pe scară largă pentru a evalua riscul falimentului. Indicele de scoruri de credit aici este un model construit prin studierea datelor întreprinderilor din SUA în situație de faliment. În practică, se fac numeroase încercări de a utiliza scorul Z Altman pentru a evalua solvabilitatea și pentru a diagnostica falimentul. Cu toate acestea, diferențele dintre factorii externi care afectează funcționarea întreprinderii (gradul de dezvoltare a pieței de valori, lipsa de valori mobiliare pe piața secundară, legile fiscale, contabilitate sprijin în reglementare) și, în consecință, de a utiliza în acest caz, indicatorii economici, conduc la dificultăți în utilizarea modelului Altman și distorsionează estimările probabilistice [2].

Sistemul de indicatori U. Beaver în practica rusă este utilizat destul de des pentru a prevedea starea falimentului în managementul întreprinderii. Dar, în ultimii ani, din cauza unor factori externi care contribuie la situația de criză a multor întreprinderi (instabilitate politică, scăderea volumului venitului național, creșterea inflației, încetinirea cifra de afaceri, instabilitatea sistemului fiscal și a legislației de reglementare, reducerea veniturilor reale, creșterea șomajului) prognozarea situației financiare a întreprinderii în viitor este foarte dificilă și, prin urmare, utilizarea sistemului de indicatori Beaver este inoportună.

Cel mai simplu model pentru administrarea unei companii în scopul diagnosticării falimentului este un model cu doi factori, analiza aplicării sale fiind studiată în lucrările lui M.A. Fedotova. Atunci când se construiește un astfel de model, se i-au în calcul doi indicatori, de care depinde probabilitatea falimentului, – rata de lichiditate și raportul dintre fondurile împrumutate și activele. Pe baza analizei practicii occidentale, s-au evidențiat coeficienții de greutate ai fiecăruia dintre acești factori. Dar acest model nu reflectă alte aspecte ale situației financiare a firmei: cifra de afaceri a activelor, rata de schimbare a veniturilor din vânzări etc. Putem menționa faptul că precizia prognozei va crește dacă se i-au în considerare mai mulți factori care reflectă starea financiară a întreprinderii [4].

La o metodă de evaluare a unei situații financiare a întreprinderii, conform ofertei R.S. Sayfulina și G.G. Kadykova, rezultatul scorului (R) constă în raportul dintre fondurile proprii, rata de lichiditate, rata cifrei de afaceri a capitalului existent, coeficientul de gestionare și coeficientul de rentabilitate a capitalului propriu [3]. Dacă coeficienții financiari sunt în deplină concordanță cu nivelurile minime de reglementare, rezultatul scorului va fi 1. Poziția financiară a întreprinderilor cu un rezultat al scorului mai mic de 1 este caracterizată ca nesatisfăcătoare. Evaluarea scorului a condiției financiare poate fi aplicată în scopul clasificării întreprinderilor după nivelul de risc al relațiilor lor cu băncile, societățile de investiții și partenerii. Diagnosticarea firmei privind gestionarea falimentului pe baza numărului de rating nu vă permite să evaluați motivele pentru care a atins "zona de insolvabilitate". În plus, conținutul normativ al coeficienților utilizați pentru evaluarea scorului nu i-a în considerare, de asemenea, caracteristicile specifice ale întreprinderilor. Dar această metodă de diagnosticare a falimentului în cadrul managementului de anti-criză a fost construită ținând cont de specificul afacerilor rusești.

Posibilitatea utilizării diverselor metode de diagnosticare face posibilă obținerea unui set de date fundamentale noi privind gestionarea obiectului diagnosticat și tragerea unor concluzii adecvate privind dezvoltarea economică și socială a acestuia.

Este necesar să se recunoască și să furnizeze în timp util a deciziilor de management, care va condiționa reducerea influenței proceselor negative în starea companiei: poate nu stopează pe deplin situația de criză, dar cel puțin localizează parțială a celor mai importante manifestări ale acestuia. Conținutul și constatările de diagnostic ne permit să tragem concluzia că acestea constituie unul dintre mijloacele cele mai universale de a obține informații fiabile privind statutul și abaterile în dezvoltarea întreprinderii investigate, ele sunt deosebit de importante. Pentru că ei pot avansa, până la manifestarea tendințelor negative în orice procese interne sau externe, care acoperă activitățile lor, identificarea punctelor care generează aceste tendințe și să i-a măsurile adecvate pentru a le elimina sau reduce gradul de efecte adverse. Efectul pozitiv al sistemului de management de anti-criză constă în efectuarea cercetării utilizând instrumente financiare eficiente și se realizează dacă acestea sunt complexe.

În concluzie se poate spune că diagnosticul situațiilor de criză include un set de metode necesare pentru a evalua starea actuală a organizației, pentru a identifica cauzele de înrăutățire a indicatorilor calitativi și cantitativi ai activității acesteia. Desigur, diagnosticul în sine nu poate soluționa problema. Este necesar să se elimine adevărata cauză a crizei, să se reducă manifestările sale negative, să se înlăture consecințele.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Blanculescu I. Gestionarea situațiilor de criză la nivelul companiei. București, 2006.
2. Кошкин В.И. и др. Антикризисное управление: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации» Модуль 11. – М.: ИНФРА-М, 2000.
3. Серезнева Н.Н., Ионова А.Ф. «Финансовый анализ»: Учебное пособие. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2001.
4. Фомин Я.А. Диагностика кризисного состояния предприятия.: Учебное пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2003.
5. Экономика фирмы: учебник для вузов/Под ред. проф. В.Я. Горфинкеля, проф. В.А Швандара. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2003.